

Maria FILIPIAK

CZŁOWIEK WOBEC RZECZY
Bibliografia wypowiedzi papieży
Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka
z lat 1978-2020

Wykaz skrótów

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

I (1978) ss. 477	XIV (1991) t. 1, ss. 1983
II (1979) [t. 1], ss. 1729	XIV (1991) t. 2, ss. 1619
II (1979) t. 2, ss. 157	XV (1992) t. 1, ss. 2147
III (1980) t. 1, ss. 1983	XV (1992) t. 2, ss. 1119
III (1980) t. 2, ss. 1869	XVI (1993) t. 1, ss. 1855
IV (1981) t. 1, ss. 1292	XVI (1993) t. 2, ss. 1725
IV (1981) t. 2, ss. 1313	XVII (1994) t. 1, ss. 1367
V (1982) t. 1, ss. 1376	XVII (1994) t. 2, ss. 1281
V (1982) t. 2, ss. 2497	XVIII (1995) t. 1, ss. 2054
V (1982) t. 3, ss. 1751	XVIII (1995) t. 2, ss. 1589
VI (1983) t. 1, ss. 1730	XIX (1996) t. 1, ss. 1798
VI (1983) t. 2, ss. 1496	XIX (1996) t. 2, ss. 1206
VII (1984) t. 1, ss. 2016	XX (1997) t. 1, ss. 1799
VII (1984) t. 2, ss. 1708	XX (1997) t. 2, ss. 1230
VIII (1985) t. 1, ss. 2081	XXI (1998) t. 1, ss. 1669
VIII (1985) t. 2, ss. 1683	XXI (1998) t. 2, ss. 1483
IX (1986) t. 1, ss. 2204	XXII (1999) t. 1, ss. 1660
IX (1986) t. 2, ss. 2242	XXII (1999) t. 2, ss. 1396
X (1987) t. 1, ss. 1482	XXIII (2000) t. 1, ss. 1415
X (1987) t. 2, ss. 2582	XXIII (2000) t. 2, ss. 1463
X (1987) t. 3, ss. 1812	XXIV (2001) t. 1, ss. 1607
XI (1988) t. 1, ss. 1073	XXIV (2001) t. 2, ss. 1376
XI (1988) t. 2, ss. 2625	XXV (2002) t. 2, ss. 1130
XI (1988) t. 3, ss. 1405	XXV (2002) t. 1, ss. 1290
XI (1988) t. 4, ss. 2317	XXVI (2003) t. 1, ss. 1298
XII (1989) t. 1, ss. 1945	XXVI (2003) t. 2, ss. 1205
XII (1989) t. 2, ss. 1783	XXVII (2004) t. 1, ss. 1063
XIII (1990) t. 1, ss. 1885	XXVII (2004) t. 2, ss. 933
XIII (1990) t. 2, ss. 1888	XXVIII (2005), ss. 333

IB – *Insegnamenti di Benedetto XVI* [Città del Vaticano]

I (2005) ss. 1326	V (2009) t. 1, ss. 1439
II (2006) t. 1, ss. 1008	V (2009) t. 2, ss. 980
II (2006) t. 2, ss. 1065	VI (2010) t. 1, ss. 1166
III (2007) t. 1, ss. 1405	VI (2010) t. 2, ss. 1390
III (2007) t. 2, ss. 1065	VII (2011) t. 1, ss. 1072
IV (2008) t. 1, ss. 1280	VIII (2012) t. 1, ss. 960
IV (2008) t. 2, ss. 1099	VIII (2012) t. 2, ss. 952
IX (2013), ss. 336	

IF – *Insegnamenti di Francesco* [Città del Vaticano]

- I (2013) t. 1, ss. 592
 I (2013) t. 2, ss. 983
 II (2014) t. 1, ss. 938
 II (2014) t. 2, ss. 949

- NP I – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, I (1978), Poznań-Warszawa 1987, ss. 220
 NP II, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 1, Poznań 1990, ss. 793
 NP II, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 2, Poznań 1992, ss. 753
 NP III, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 1, Poznań-Warszawa 1985, ss. 875
 NP III, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 2, Poznań-Warszawa 1986, ss. 924
 NP IV, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 1, Poznań 1989, ss. 611
 NP IV, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 2, Poznań 1989, ss. 572
 NP V, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 1, Poznań 1993, ss. 877
 NP V, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 2, Poznań 1996, ss. 1004
 NP VI, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 1, Poznań 1998, ss. 852
 NP VI, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 2, Poznań 1999, ss. 686
 NP VII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 1, Poznań 2001, ss. 924
 NP VII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 2, Poznań 2002, ss. 827
 NP VIII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 1, Poznań 2003, ss. 1076
 NP VIII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 2, Poznań 2004, ss. 856
 NP IX – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IX (1986) t. 1, Poznań 2005, ss. 999

ORpol. – „L'Osservatore Romano” wydanie polskie 1980 –

JAN PAWEŁ II

1978

1. *Wierność Soborowi* (Pierwsze orędzie radiowe i telewizyjne „Urbi et Orbi”, 17 X), NP I, s. 1-6; toż: *Fedeltà al Concilio*, IGP I, s. 4-20.

2. *Służba Kościoła dla ludzkości* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 20 X), NP I, s. 9-11; toż: *Il servizio della Chiesa all'umanità*, IGP I, s. 26-30.

3. *Wolność religijna podstawą praw ludzkich* (Orędzie do Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych, 2 XII), NP I, s. 116-119; toż: *Nella libertà religiosa il fondamento dei diritti umani*, IGP I, s. 252-257.

4. *Prawo do pracy i do sprawiedliwości społecznej* (Przemówienie do grupy robotników chrześcijańskich, 9 XII), NP I, s. 145-147; toż: *Il diritto al lavoro e alla giustizia sociale*, IGP I, s. 319-321.

5. *Boże Narodzenie – świętem człowieka* (Orędzie „Urbi et Orbi”, 25 XII), NP I, s. 194-196; toż: *Natale, festa dell'uomo*, IGP I, s. 419-424.

1979

6. *Szanować prawa człowieka* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Meksyku, 26 I), NP II, 1, s. 67-69; toż: *Rispettare i diritti dell'uomo*, IGP II, 1, s. 154-158.

7. *Mieć odwagę proroków i ewangeliczną roztropność pasterzy* (Przemówienie do uczestników III Konferencji Generalnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej, 28 I), NP II, 1, s. 83-95; toż: *Audacia di Profeti e prudenza evangelica di Pastori*, IGP II, 1, s. 188-211.

8. Encyklika *Redemptor hominis* (4 III); toż: Letter Enciclica *Redemptor Hominis*, IGP II 1, s. 606-609.

9. *Post jako pokuta potrzebny dla rozwoju osoby* (Audiencja generalna, 21 III), NP II, 1, s. 270-282; toż: *Il digiuno penitenziale per lo sviluppo della persona*, IGP II, 1, s. 683-689.

10. *Praca nad życiem wewnętrznym osobistą współpracą z Jezusem Chrystusem* (Przemówienie do młodzieży duchownej, 6 VI), NP II, 1, s. 656-659; toż: *Il lavoro sulla vita interiore, personale collaborazione con Gesù Cristo*, IGP II, 1, s. 1456-1458.

11. *Siedem lat pracy wspólnotowej dla aktualizowania Kościoła lokalnego* (Przemówienie na zakończenie Synodu Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 8 VI), NP II, 1, s. 689-690; toż: *Sette anni di lavoro comunitario per l'aggiornamento della Chiesa locale*, IGP II, 1, s. 1492-1495.

12. *Praca jest dla człowieka, a nie człowiek dla pracy* (Przemówienie do robotników, Pomezia, 14 IX), NP II, 2, s. 147-149; toż: *Il lavoro è per l'uomo e non l'uomo per il lavoro*, IGP II, 2, s. 296-300.

13. *Godność osoby ludzkiej fundamentem sprawiedliwości i pokoju* (Przemówienie wygłoszone na XXXIV Sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku, 2 X), NP II, 2, s. 258-269; toż: *La dignità della persona umana, fondamento di giustizia e di pace*, IGP II, 2, s. 522-540.

14. *Każdy człowiek chce być kochany i pragnie poszanowania swej godności* (Przemówienie wygłoszone do personelu Organizacji Państw Amerykańskich, 6 X), NP II, 2, s. 332-333; toż: *Ogni persona va amata e rispettata nella sua dignità*, IGP II, 2, s. 662-667.

15. *Człowiek w poszukiwaniu określenia siebie samego* (Audiencja generalna, 10 X), NP II, 2, s. 355-359; toż: *L'uomo alla ricerca della definizione di se stesso*, IGP II, 2, s. 712-721.

16. *Poszanowanie osoby w relacjach między sferą publiczną i prywatną* (Przemówienie do prawników katolickich, 7 XII), NP II, 2, s. 641-643; toż: *Il rispetto della persona nei rapporti tra pubblico e privato*, IGP II, 2, s. 1335-1338.

1980

17. Człowiek-osoba w wolności miłowania staje się darem (Audiecja generalna, 16 I), NP III, 1, s. 61-64; toż: *L'uomo-persona diventa dono nella libertà dell'amore*, IGP III, 1, s. 148-156.

18. Dzięki „sakramentowi ciała” człowiek się czuje podmiotem świętości (Przemówienie podczas audiecji ogólnej, 20 II), NP III, 1, s. 175-177; toż: *Con „il sacramento del corpo” l'uomo si sente soggetto di santità*, IGP III, 1, s. 428-434.

19. Historia zbawienia rozpoczyna się od każdego człowieka (Homilia podczas Mszy św. na lotnisku Le Bourget, 1 VI), NP III, 1, s. 700-704; toż: *La storia della salvezza conosce con ogni uomo un nuovo inizio*, IGP III, 1, s. 1585-1592.

20. „Piękno na to jest, by zachwycalo do pracy” (Homilia podczas Mszy św. w Li-sieux, 2 VI), NP III, 1, s. 738-741; toż: *In comunione con le sofferenze di Cristo santa Teresa ci ha rivelato la realtà del Vangelo*, IGP III, 1, s. 1658-1664.

21. Pewna odpowiedź Soboru na pytanie o człowieka (Przemówienie do krajowego zebrania Włoskiej Akcji Katolickiej, 21 VI), NP III, 1, s. 798-801; toż: *Risposta sicura del Concilio all'interrogativo sull'uomo*, IGP III, 1, s. 1800-1806.

22. Ojciec Święty o głównych zadaniach i pracach pontyfikatu (Przemówienie do współpracowników w centralnym zarządzie Kościoła, 28 VI), NP III, 1, s. 832-846; toż: *La Chiesa oggi vuole essere „Chiesa nel mondo contemporaneo”*, IGP III, 1, s. 1878-1904.

23. Nowy świat powstać musi w imię Boga i w imię człowieka (Przemówienie do budowniczych społeczeństwa pluralistycznego, 6 VII), NP III, 2, s. 83-89; toż: *Un mondo nuovo deve sorgere in nome di Dio e dell'uomo*, IGP III, 2, s. 154-163.

24. Bóg chce waszego awansu społecznego (Przemówienie w faweli w Salvador da Bahia, 7 VII), NP III, 2, s. 90-92; toż: *È Dio volere la vostra promozione umana*, IGP III, 2, s. 166-169.

25. List Apostolski [...] na 1500. rocznicę narodzin św. Benedykta (11 VIII), NP III, 2, s. 200-210; toż: *San Benedetto Patrono d'Europa messaggero di pace*, IGP III, 2, s. 355-370.

26. Praca – elementem zjednoczenia i zgody w społeczeństwie (Przemówienie do robotników, 30 VIII), NP III, 2, s. 264-266; toż: *Il lavoro, elemento di unione e di concordia nella società*, IGP III, 2, s. 487-490.

1981

27. Godność istoty ludzkiej powołanej przez Chrystusa do świętości (Homilia podczas Mszy św. u św. Józefa al Trionfale, 18 I), NP IV, 1, s. 55-57; toż: *Dignità dell'essere umano chiamato da Cristo alla santità*, IGP IV, 1, s. 111-116.

28. Trzeba znać dzisiejszego człowieka (Przemówienie do uczestników zjazdu nt. „Misje ludowe w latach osiemdziesiątych”, 6 II), NP IV, 1, s. 117-119; toż: *Bisogna conoscere l'uomo d'oggi per illuminare completamente le menti*, IGP IV, 1, s. 233-238.

29. Pozdrowienie dla uczestników zebrania Międzynarodowej Unii Wytwórców i Dysponentów Energii Elektrycznej (9 II), NP IV, 1, s. 128-129; toż: *Il saluto all'Unione dei Produttori e Distributori di Energia Elettrica*, IGP IV, 1, s. 255-257.

30. Służyć człowiekowi w całej jego ludzkiej i religijnej rzeczywistości (Przemówienie do grupy francuskich parlamentarzystów, 3 III), NP IV, 1, s. 290-294; toż: *Servire l'uomo nell'integralità umana e religiosa*, IGP IV, 1, s. 598-605.

31. *Gdy ludzkie ciało staje się przedmiotem sztuki* (Audycja generalna, 15 IV), NP IV, 1, s. 451-455; toż: *Il corpo umano „tema” dell’opera d’arte*, IGP IV, 1, s. 942-948.

32. Encyklika *Laborem exercens* (14 IX), Watykan 1981; toż: *Lettera Enciclica Laborem Exercens*, IGP IV, 2, s. 216-266.

1982

33. *W pracy naukowej, w badaniach służycie człowiekowi* (Homilia podczas Mszy św. dla studentów i intelektualistów, Ibadan, Nigeria, 15 II), NP V, 1, s. 199-202; toż: *Siete al servizio dell’uomo attraverso la scienza e la ricerca*, IGP V, 1, s. 439-448.

34. *Rozważajmy wielkie dzieła, których dokonał Ojciec Niebieski w swoich Apostołach* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Apostołów Piotra i Pawła, 29 VI), NP V, 2, s. 159-161; toż: *Lode e ringraziamento al Signore per le grandi opere compiute nei suoi apostoli*, IGP V, 2, s. 2448-2451.

35. *Korzystajmy dobrze z bogatego daru naszego człowieczeństwa* (Przemówienie do młodzieży z Włoskiego Ośrodka Solidarności, 22 VIII), NP V, 2, s. 291-292; toż: *Usiamo bene il ricco dono della nostra umanità*, IGP V, 3, s. 267-269.

36. *Wartość pracy i godność pracownika* (Przemówienie do pracowników ze Stanów Zjednoczonych Ameryki, 16 X), NP V, 2, s. 559-560; toż: *Valore del lavoro e dignità dei lavoratori*, IGP V, 3, s. 828-830.

37. *Osoba ludzka jest kryterium i miarą każdej polityki, także międzynarodowej* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego akredytowanego w Hiszpanii, 2 XI), NP V, 2, s. 668-670; toż: *La persona umana è criterio e misura politica, anche internazionale*, IGP V, 3, s. 1064-1067.

38. *Robotnik chrześcijański powinien świadczyć także o duchowym wymiarze pracy* (Przemówienie do przedstawicieli chrześcijańskiego ruchu pracowniczego, 19 XII), NP V, 2, s. 954-956; toż: *Il lavoratore cristiano deve testimoniare anche la dimensione spirituale del lavoro*, IGP V, 3, s. 1640-1644.

1983

39. *Bóg ukarze tego, kto poniża drugiego człowieka* (Spotkanie z ludnością tubylczą, Quazaltenango, 7 III), NP VI, 1, s. 297-300; toż: *Con l’evangelizzazione, la Chiesa rinnova le culture, eleva la morale dei popoli, feconda le tradizioni*, IGP VI, 1, s. 626-631.

40. *Ukierunkować wysiłek poszukiwania ku prawdziwemu dobru człowieka* (Przemówienie podczas spotkania z wykładowcami uniwersyteckimi w Katolickim Uniwersytecie Sacro Cuore, Mediolan, 22 V), NP VI, 1, s. 626-630; toż: *Orientare lo sforzo della ricerca verso il vero bene dell’uomo*, IGP VI, 1, s. 1326-1332.

41. *Przemówienie do siostr zakonnych w kościele Ojców Jezuitów MB Łaskawej* (Warszawa, 16 VI), NP VI, 1, s. 725-726.

42. *Związek człowieka z ziemią stoi u podstaw bytu społeczeństwa* (Homilia podczas Mszy św., Poznań, 20 VI), ORpol. 4(1983) nr nadzw., s. 29-30.

43. *Magnificat* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 28 VIII), NP VI, 2, s. 138-139; toż: *Solidarietà umana ed ecclesiale per i popoli dell’America Latina*, IGP VI, 2, s. 316-320.

44. *Człowiek – istota niespełniona* (Audiecja generalna, 9 XI), NP VI, 2, s. 468-470; toż: *Dalla comune esperienza della radicale solitudine l'impegno di solidarietà*, IGP VI, 2, s. 1019-1025.

45. *Przedsiębiorstwa winny być prawdziwymi wspólnotami osób* (Przemówienie do włoskich przemysłowców, 26 XI), NP VI, 2, s. 552-553; toż: *Le imprese devono essere vere comunità di persone*, IGP VI, 2, s. 1194-1195.

46. *Prawa i godność osoby ludzkiej w dzisiejszym badaniu teologicznym* (Przemówienie do członków Międzynarodowej Komisji Teologicznej, 5 XII), NP VI, 2, s. 585-589; toż: *Diritti e dignità della persona umana nella odierna ricerca teologica*, IGP VI, 2, s. 1257-1262.

47. *Konieczne jest przywrócenie mniejszościom godności i praw osoby ludzkiej* (Przemówienie z okazji złożenia listów uwierzytelniających przez ambasadora Gwatemali, 17 XII), NP VI, 2, s. 646-647; toż: „*È necessario restituire alle minoranze dignità e diritti della persona umana*”, IGP VI, 2, s. 1379-1381.

1984

48. *Společnost chřešćijańska i společnost cywilna pracują dla tej samej sprawy: dla człowieka* (Przemówienie do Komitetu i Rady Regionu Lacjum, 2 II), NP VII, 1, s. 102-105; toż: *Società cristiana e società civile lavorano per la stessa causa: l'uomo*, IGP VII, 1, s. 215-218.

49. *Człowiek – obraz Boga jest ważniejszy od wszelkiego zysku* (Przemówienie do producentów towarów na Targi Wschodnie, 26 II), NP VII, 1, s. 239-241; toż: *L'uomo immagine di Dio, è prima di ogni profitto*, IGP VII, 1, s. 528-530.

50. *Wasza praca jest służbą osobie ludzkiej* (Przemówienie do uczestników Kongresu Rodziny i Kongresu nt. Płodności, 8 VI), ORpol. 5(1984) nr 7, s. 24; toż: *La procreazione responsabile esige il dialogo tra scienza, fede e teologia*, IGP VII, 1, s. 1637-1642.

51. *Chronić godność osoby w jej niezbywalnych prawach* (Orędzie na 88. Katholikentag, 8 VII), NP VII, 2, s. 26-28; toż: *Tutelare la dignità della persona nei suoi inalienabili diritti*, IGP VII, 2, s. 55-58.

1985

52. *Władze świeckie niech nie tracą z oczu Chrystusowej prawdy o człowieku* (Przemówienie do Rady Miasta Rzymu, 17 I), NP VIII, 1, s. 65-67; toż: *I poteri pubblici non perdano di vista la verità di Cristo e della Chiesa sull'uomo*, IGP VIII, 1, s. 115-118.

53. *Kościół broni człowieka i godności osoby* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 27 I), NP VIII, 1, s. 105-106; toż: *La Chiesa difende l'uomo e la dignità della persona*, IGP VIII, 1, s. 196-197.

54. *Praca jest dla człowieka, nie człowiek dla pracy* (Homilia podczas Mszy św. dla świata pracy, Ciudad Guayana, 29 I), NP VIII, 1, s. 131-135; toż: „*Dio ha dato il mondo all'uomo come compito del suo lavoro*”, IGP VIII, 1, s. 235-242.

55. *Sprawa człowieka* (Homilia podczas Mszy św. w Niedzielę Palmową, 31 III), NP VIII, 1, s. 455-459; toż: *Testimoni di verità, messaggeri di speranza*, IGP VIII, 1, s. 881-888.

56. *Liczy się człowiek* (Przemówienie do przedstawicieli organizacji katolickich, 12 V), NP VIII, 1, s. 651-654; toż: *L'autentica coscienza umana è un cammino verso la verità*, IGP VIII, 2, s. 1272-1277.

57. *Wiara i nauka* (Audiencja generalna, 17 VII), NP VIII, 1, s. 57-60; toż: *Gli uomini di scienza e Dio*, IGP VIII, 2, s. 134-141.

1986

58. *Wierzę w Boga, Stworzyciela nieba i ziemi* (Audiencja generalna, 8 I), NP IX, 1, s. 19-21; toż: *Il mistero della creazione nella visione biblico-cristiana*, IGP IX, 1, s. 37-44.

59. *Prawda o stworzeniu i Bogu Stwórcy w Piśmie świętym* (Audiencja generalna, 15 I), NP IX, 1, s. 52-56; toż: *Credo in Dio Creatore del cielo e della terra*, IGP IX, 1, s. 111-118.

60. *Bóg powołuje z nicości do istnienia świat i człowieka* (Audiencja generalna, 29 I), NP IX, 1, s. 103-107; toż: *La Creazione è la chiamata del mondo e dell'uomo dal nulla all'esistenza*, IGP IX, 1, s. 211-219.

61. *Stworzenie nosi na sobie „ślady Trójcy”* (Audiencja generalna, 5 III), NP IX, 1, s. 312-316; toż: *La creazione è opera della Trinità*, IGP IX, 1, s. 614-621.

62. *Stworzenie: objawienie chwały Bożej* (Audiencja generalna, 12 III), NP IX, 1, s. 345-349; toż: *La creazione è rivelazione della gloria di Dio*, IGP IX, 1, s. 680-687.

63. *Stworzenie a słuszna autonomia rzeczy stworzonych* (Audiencja generalna, 2 IV), NP IX, 1, s. 453-457; toż: *La Creazione e la legittima autonomia delle cose create*, IGP IX, 1, s. 900-903.

64. *Człowiek stworzony na obraz Boga* (Audiencja generalna, 9 IV), NP IX, 1, s. 483-488; toż: *L'uomo, creato a immagine di Dio*, IGP IX, 1, s. 959-968.

65. *Człowiek – obraz Boży jest istotą duchowo-cieleśną* (Audiencja generalna, 16 IV), NP IX, 1, s. 521-526; toż: *L'uomo, immagine di Dio, è un essere spirituale e corporale*, IGP IX, 1, s. 1038-1047.

66. *Człowiek – obraz Boży jako podmiot poznania i wolności* (Audiencja generalna, 23 IV), NP IX, 1, s. 556-561; toż: *L'uomo, immagine di Dio, soggetto di conoscenza e di libertà*, IGP IX, 1, s. 1110-1119.

67. *Pomagać człowiekowi w dostrzeganiu cudów stworzenia – to wspierać go w odkrywaniu Stwórcy* (Przemówienie do zespołu okulistów przybyłych na kongres, 5 V), NP IX, 1, s. 628-631; toż: *Aiutare l'uomo a vedere la meraviglia della Creazione significa aiutarlo a scoprire in essa il suo Autore*, IGP IX, 1, s. 1243-1248.

68. *Podtrzymanie, które jest ciągłym stwarzaniem* (Audiencja generalna, 7 V), NP IX, 1, s. 633-635; toż: *La Divina Provvidenza è connessa con l'opera della Creazione*, IGP IX, 1, s. 1253-1265.

69. *Stworzyciel wszystkich „rzeczy widzialnych i niewidzialnych”* (Audiencja generalna, 9 VII), ORpol. 7(1986) nr 8, s. 4; toż: *Creatore delle „cose visibili e invisibili”*, IGP IX, 2, s. 225-232.

70. *Stwórca aniołów – istot wolnych* (Audiencja generalna, 23 VII), ORpol. 7(1986) nr 8, s. 5; toż: *Creatore degli angeli, esseri liberi*, IGP IX, 2, s. 282-291.

71. *Stwórca „rzeczy niewidzialnych”: aniołowie* (Audienca generalna, 30 VII), ORpol. 7(1986) nr 8, s. 5; toż: *Creatore delle cose „invisibili”, gli angeli*, IGP IX, 2, s. 302-310.

72. *Calemu stworzeniu: radość, pokój, błogosławieństwo* (Homilia podczas Pasterki, 25 XII), ORpol. 7(1986) nr 11-12, s. 17; toż: *Come i pastori di Betlemme arrendiamoci alla grande gioia*, IGP IX, 2, s. 2040-2043.

1987

73. *Jakie są perspektywy tego pokolenia?* (Przemówienie w auli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 9 VI), ORpol. 8(1987) nr 5, s. 11-12; toż: *La società attende dalle sue Università il consolidamento della propria soggettività*, IGP X, 2, s. 2054-2063.

74. *Nie może być program walki ponad programem solidarności* (Homilia podczas Mszy św. do świata pracy, Gdańsk, 12 VI), ORpol. 8(1987) nr 5 bis, s. 5-7; toż: *In questa città è stato intrapreso uno sforzo enorme per restituire al lavoro piena dimensione personale e sociale*, IGP X, 2, s. 2166-2174.

1988

75. *Jezus Chrystus prawdziwy człowiek* (Audienca generalna, 27 I), ORpol. 9(1988) nr 1, s. 19; toż: *Gesù Cristo vero uomo*, IGP XI, 1, s. 256-260.

1989

76. *Parakletos – Duch prawdy* (Audienca generalna, 17 V), ORpol. 10(1989) nr 5-6, s. 7-8; toż: *Parakletos – lo Spirito di verità*, IGP XII, 1, s. 1264-1273.

77. *Czym jest człowiek, że o nim pamiętasz?* (Homilia podczas Mszy św., Tromsø, 3 VI), ORpol. 10(1989) nr 5-6, s. 25-26; toż: *Solo entrando in rapporto d'amore con Gesù Cristo realizzeremo l'obiettivo per il quale siamo stati creati*, IGP XII, 1, s. 1465-1471.

1990

78. *Działanie Ducha Świętego według Ewangelii Synoptycznych* (Audienca generalna, 19 IX), ORpol. 11(1990) nr 9, s. 17-18; toż: *L'azione della persona dello Spirito Santo secondo i Vangeli sinottici*, IGP XIII, 2, s. 649-661.

1991

79. Encyklika *Centesimus annus* (1 V), ORpol. 12(1991) nr 4, s. 4-30; toż: Lettera Enciclica a 100 anni dalla *Rerum Novarum Centesimus Annus*, IGP XIV, 1, s. 953-1083.

80. *By nikt nie czuł się obcym we własnej ojczyźnie* (Homilia podczas Mszy św., Lubaczów, 3 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 23-24.

81. „*Nie kradnij*” *znaczy także nie nadużywaj twojej władzy nad własnością* (Homilia podczas Mszy św., Białystok, 5 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 46-49; toż: *La Beata Bolesława, mediante l'amore al suo popolo, ful'ispiratrice dell'ecumenismo nella vita quotidiana*, IGP XIV, 1, s. 1495-1503.

82. *Wielka praca nad mową* (Homilia podczas Mszy św., Olsztyn, 6 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 57-60; toż: *La libertà fuori della verità è solo apparenza e schiavitù*, IGP XIV, 1, s. 1523-1530.

83. *Niechaj nikt nie bogaci się kosztem bliźniego* (Homilia podczas Mszy św., Płock, 7 VI), ORpol. 12(1991) nr 6, s. 9-11; toż: *Mai a nessuno è lecito tendere ai beni materiali violando la legge morale o i diritti di un altro uomo*, IGP XIV, 1, s. 1559-1564.

84. *Jest z wami Maryja* (Homilia, Jasna Góra, 15 VIII), ORpol. 12(1991) nr 8, s. 27-30.

85. *Rodzina musi być przedmiotem waszej największej troski* (Homilia podczas Mszy św., Campo Grande, 17 X), ORpol. 12(1991) nr 11, s. 20-22; toż: *La famiglia cristiana rispettata e stabile costituisce l'essenza della comunità ecclesiale*, IGP XIV, 2, s. 900-906.

1992

86. *Ważne i oczekiwane dzieło* (Przemówienie do członków i współpracowników Komisji ds. Katechizmu Kościoła Katolickiego, 25 VI), ORpol. 13(1992) nr 10, s. 34; toż: *Prezioso strumento per la rinnovata missione apostolica ed evangelizzatrice della Chiesa*, IGP XV, 1, s. 1948-1950.

1993

87. *Come Maria e con Maria vogliamo ringraziare colui „che ci ha fatto grandi cose”* [Jak Maryja i wraz z Maryją pragniemy podziękować Temu, „który uczynił nam wielkie rzeczy”] (Homilia podczas Mszy św., Lorenzago di Cadore, 16 VII), IGP XVI, 2, s. 61-62.

1994

88. *List do Rodzin [...] z okazji Roku Rodziny 1994 Gratissimam sane* (2 II), ORpol. 15(1994) nr 3, s. 4-35; toż: *Lettera alle Famiglie Gratissimam Sane*, IGP XVII, 1, s. 254-384.

1995

89. *Osoba ludzka w centrum wszelkiego działania* (Przemówienie do pracowników ONZ, 5 X), ORpol. 16(1995) nr 11-12, s. 11; toż: *La vostra opera è un segno che il nuovo millennio vedrà una nuova fioritura di autentica umanità*, IGP XVIII, 2, s. 745-747.

90. *Dobra stworzone są przeznaczone dla wszystkich ludzi* (Przemówienie do uczestników XXVIII Konferencji Generalnej FAO, 23 X), ORpol. 17(1996) nr 2, s. 33-34; toż: *L'umanità potrà intraprendere un duraturo cammino di pace solo quando, invece di ammassare armi, provvoderà a fornire a ciascuno il pane quotidiano*, IGP XVIII, 2, s. 928-933.

1996

91. *Wielką wartością jest życie i godność osoby ludzkiej* (Przemówienie podczas wręczenia Ojcu Świętemu „Księgi Zgonów” z Auschwitz, 10 VI), ORpol. 17(1996) nr 7-8, s. 56; toż: *„Ricevo questi libri come Papa, a nome della Chiesa”*, IGP XIX, 1, s. 1493-1495.

1997

92. *Życie społeczne i praca w świetle wiary* (Homilia podczas Mszy św. na lotnisku, Legnica, 2 VI), ORpol. 18(1997) nr 7, s. 20-22; toż: *La Chiesa continua nella missione di Cristo di portare al mondo una nuova giustizia*, IGP XX, 1, s. 1350-1358.

93. *Wzywam wszystkich do częstej i głębokiej lektury Katechizmu* (Przemówienie w Castel Gandolfo, 8 IX), ORpol. 18(1997) nr 11, s. 11-12; toż: *„Desidero oggi presentare ufficialmente alla Chiesa e al mondo l'edizione tipica latina del Catechismo della Chiesa Cattolica”*, IGP XX, 2, s. 284-288.

1998

94. *Badania nad genomem ludzkim* (Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 24 II), ORpol. 19(1998) nr 4, s. 36-37; toż: *La conquista del nuovo continente del sapere, che è il genoma umano, dischiude possibilità di vittoria sulle malattie e non avalli un orientamento selettivo degli esseri umani*, IGP XXI, 1, s. 418-422.

95. *Poszanowanie praw człowieka drogą do rozwoju i postępu* (Przemówienie powitalne, Abudża (Nigeria), 21 III), ORpol. 19(1998) nr 5-6, s. 10-11; toż: *Beati gli occhi di Dio tutti coloro che operano per la riconciliazione, lo sviluppo e il progresso dell'Africa*, IGP XXI, 1, s. 593-595.

96. *Przypatrz się, człowieku, jaka jest twa godność* (Wigilia paschalna w Bazylice św. Piotra, 11 IV), ORpol. 19(1998) nr 5-6, s. 31; toż: *„Cristo, sconfiggendo in questa Santa Notte la morte schiude dinanzi all'uomo le porte della vita e dell'immortalità”*, IGP XXI, 1, s. 738-741.

97. *List [...] Dies Domini – o świętowaniu niedzieli* (31 V), ORpol. 19(1998) nr 8-9, s. 4-29; toż: *Lettera Dies Domini*, IGP XXI, 1, s. 1127-1259.1244.

98. *Poszanowanie praw człowieka częścią integralną każdej kultury* (Przemówienie do uczestników I Światowego Kongresu Duszpasterstwa Praw Człowieka, 4 VII), ORpol. 19(1998) nr 12, s. 28-29; toż: *La persistenza della povertà estrema che contrasta con*

l'opulenza di una parte delle popolazioni è oggi un autentico scandalo in un mondo segnato da grandi progressi umanistici e scientifici, IGP XXI, 2, s. 18-23.

99. *Przesłanie [...] z okazji 50. rocznicy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* (30 XI), ORpol. 20(1999) nr 3, s. 11-12; toż: *Un anniversario che è appello per un esame di coscienza*, IGP XXI, 2, s. 1156-1159.

100. *Poszanowanie praw człowieka warunkiem prawdziwego pokoju* (Orędzie na XXXII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1999 r., 8 XII), ORpol. 20(1999) nr 1, s. 4-8; toż: *Nel rispetto dei diritti umani il segreto della pace vera*, IGP XXI, 2, s. 1214-1227.

1999

101. *Piękno tej ziemi woła o zachowanie jej dla przyszłych pokoleń* (Homilia podczas Liturgii Słowa, Zamość, 12 VI), ORpol. 20(1999) nr 8, s. 70-72; toż: *Come è possibile difendere la natura se si giustificano iniziative che colpiscono il cuore della creazione, che è l'esistenza dell'uomo?*, IGP XXII, 1, s. 1318-1325.

2000

102. *Macie niezbywalne prawo do godnego życia* (Przemówienie podczas wizyty w obozie uchodźców palestyńskich, Deheisheh, 22 III), ORpol. 21(2000) nr 5, s. 23-24; toż: *Maggiore solidarietà internazionale e volontà politica per affrontare la sfida posta dalle condizioni dei profughi*, IGP XXIII, 1, s. 414-416.

103. *Dobra kultury w służbie człowieka i Ewangelii* (Przemówienie do uczestników Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Komisji do Spraw Kościelnych Dóbr Kultury, 31 III), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 49-50; toż: *La Chiesa, esperta in umanità, utilizza i beni culturali per la promozione di un autentico umanesimo*, IGP XXIII, 1, s. 503-506.

104. *Praca służy Bogu, człowiekowi i społeczeństwu* (Przemówienie podczas Jubileuszu Ludzi Pracy, 1 V), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 36-38; toż: *Solidarietà e partecipazione sono la necessaria garanzia etica perché le persone e i popoli non siano strumenti, ma protagonisti del lavoro futuro*, IGP XXIII, 1, s. 714-718.

105. *Wielkie rzeczy uczynił nam Wszechmocny* (Homilia podczas Mszy św. dla Polaków, 7 VII), ORpol. 21(2000) nr 9, s. 21-23.

106. *Technika i przyroda: dwa wyzwania dla turystyki na progu XXI stulecia* (Orędzie na Światowy Dzień Turystyki, 29 VII), ORpol. 21(2000) nr 10, s. 4-5; toż: *„Il Giubileo è anche incontro comunitario tra credenti chiamati a diffondere il messaggio di Cristo”*, IGP XXIII, 2, s. 101-105.

107. *Słuchanie Słowa i Ducha w objawieniu kosmicznym* (Audjencja generalna, 2 VIII), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 36-37; toż: *L'ascolto della Parola e dello Spirito nella rivelazione cosmica*, IGP XXIII, 2, s. 110-118.

108. *Poszukiwania naukowe muszą szanować godność każdej ludzkiej istoty* (Przemówienie podczas spotkania z naukowcami w rzymskim Pałacu Kongresów, 29 VIII), ORpol. 21(2000) nr 11-12, s. 37-39; toż: *„I trapianti sono una grande conquista della scienza a servizio dell'uomo. Il criterio fondamentale di valutazione risiede nella difesa e promozione del bene integrale della persona umana”*, IGP XXIII, 2, s. 280-285.

109. *Eucharystia jako pamiątka „mirabilia Dei”* (Audienca generalna, 4 X), ORpol. 22(2001) nr 3, s. 28-29; toż: *L'Eucaristia, memoriale die „mirabilia Dei”*, IGP XXIII, 2, s. 520-529.

110. *Bóg powierzył ziemię człowiekowi, aby ją uprawiał i jej strzegł* (Homilia podczas Mszy św. z okazji Jubileuszu Rolników, 12 XI), ORpol. 22(2001) nr 2, s. 32-33; toż: *Dio ha affidato la terra all'uomo affinché egli sia custode e non trianno della natura*, IGP XXIII, 2, s. 860-865.

111. *Szafarzedarówziemi* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 12 XI), ORpol. 22(2001) nr 2, s. 34; toż: *La Chiesa è vicina alla grande famiglia del mondo agricolo*, IGP XXIII, 2, s. 866-869.

2001

112. *Wszyscy razem ratujmy człowieka* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 13 I), ORpol. 22(2001) nr 3, s. 18-20; toż: *In questo inizio di millennio, tutti insieme salviamo l'uomo!*, IGP XXIV, 1, s. 161-166.

113. *Trzeba zapobiec katastrofie ekologicznej* (Audienca generalna, 17 I), ORpol. 22(2001) nr 4, s. 43-44; toż: *L'impegno per scongiurare la catastrofe ecologica*, IGP XXIV, 1, s. 177-183.

114. *Kunowym niebiosom i nowej ziemi* (Audienca generalna, 31 I), ORpol. 22(2001) nr 4, s. 45-46; toż: *Verso nuovi cieli e una nuova terra*, IGP XXIV, 1, s. 256-262.

115. *Wszelkie stworzenie niech wielbi Pana* (Audienca generalna, 2 V), ORpol. 22(2001) nr 6, s. 45-46; toż: *Festa degli amici di Dio*, IGP XXIV, 1, s. 1048-1055.

116. *Jesteśmy mieszkańcami ziemi i nieba* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 27 V), ORpol. 22(2001) nr 7-8, s. 55-56; toż: *„La Chiesa, mentre prende il largo nell'oceano del nuovo millennio, non perde di vista Cristo, la stella polare che orienta la sua navigazione”*, IGP XXIV, 1, s. 1080-1088.

117. *Turystyka w służbie pokoju i dialogu między cywilizacjami* (Orędzie na XXII Światowy Dzień Turystyki 2001 r., 9 VI), ORpol. 22(2001) nr 9, s. 4-6; toż: *„Il turismo, uno strumento al servizio della pace e del dialogo fra le civiltà”*, IGP XXIV, 1, s. 1174-1178.

118. *Pieśń Dn 3, 52-57 – niech wszelkie stworzenie wielbi Pana* (Audienca generalna, 12 XII), ORpol. 23(2002) nr 4, s. 45; toż: *Cantico: Daniele 3,52-57: Ogni creatura lodi il Signore*, IGP XXIV, 2, s. 1105-1111.

2002

119. *Psalm 19 – hymn na cześć Boga Stwórcy* (Audienca generalna, 30 I), ORpol. 23(2002) nr 6, s. 32-33; toż: *Salmo 18A: Inno al Dio creatore*, IGP XXV, 1, s. 137-143.

120. *Starożytne zabytki Kościoła mówią o wierze pierwszych chrześcijan* (Przesłanie z okazji 150. rocznicy powstania Papieskiej Komisji Archeologii Sakralnej, 12 II), ORpol. 23(2002) nr 5, s. 11-12; toż: *Le catacombe hanno rappresentato in ogni epoca per i credenti un cardine di pietà e di unità*, IGP XXV, 1, s. 209-213.

121. *Psalm 65 – radość stworzeń z Opatrzności Bożej* (Audienca generalna, 6 III), ORpol. 23(2002) nr 6, s. 36-37; toż: *Salmo 64: Gioia delle creature di Dio per la sua provvidenza*, IGP XXV, 1, s. 312-318.

122. *O obowiązku szanowania świata stworzonego* (Wspólna deklaracja Papieża Jana Pawła II i Patriarchy Bartłomieja I, 10 VI), ORpol. 23(2002) nr 10-11, s. 4-5; toż: *La Sessione conclusiva del Simposio „Religione, Scienza e Ambiente*, IGP XXV, 1, s. 985-989.

123. *Ekoturystyka kluczem do właściwego rozwoju* (Orędzie na XXIII Światowy Dzień Turystyki 2002 r., 24 VI), ORpol. 23(2002) nr 9, s. 56-57; toż: *„La sfrenata bramosia di accumulare ricchezze impedisce di ascoltare l’allarmante grido di povertà di popoli interi”*, IGP XXV, 1, s. 1045-1049.

124. *Psalm 8 – wielkość Stwórcy i godność człowieka* (Audienca generalna, 26 VI), ORpol. 23(2002) nr 10-11, s. 45-46; toż: *Salmo 8: Grandezza del Signore e dignità dell’uomo*, IGP XXV, 1, s. 1063-1069.

125. *Psalm 93 – wspaniałość Boga Stworzyciela* (Audienca generalna, 3 VII), ORpol. 23(2002) nr 10-11, s. 46-47; toż: *Salmo 92: Esaltazione della potenza di Dio Creatore*, IGP XXV, 2, s. 15-21.

126. *Pieśń Dn 3, 57-88. 56 – całe stworzenie wielbi Boga* (Audienca generalna, 10 VII), ORpol. 23(2002) nr 10-11, s. 47-48; toż: *Cantico: Daniele 3, 57-88.56: Ogni creatura lodi il Signore*, IGP XXV, 2, s. 45-51.

127. *Psalm 148 – hymn na cześć Stwórcy* (Audienca generalna, 17 VII), ORpol. 23(2002) nr 10-11, s. 49; toż: *Salmo 148: Glorificazione di Dio Signore e Creatore*, IGP XXV, 2, s. 68-73.

128. *W obronie godności każdego człowieka* (Przemówienie do przedstawicieli Ruchu „Wiara i Światło”, 26 IX), ORpol. 23(2002) nr 12, s. 30; toż: *Siamo chiamati a scoprire rispettare sempre più la dignità dei disabili per accoglierli e integrarli nella vita sociale*, IGP XXV, 2, s. 381-382.

129. *Zawsze trzeba szanować godność osoby ludzkiej* (Przemówienie do przedstawicieli Instytutu Nauk o Człowieku, 26 X), ORpol. 24(2003) nr 1, s. 36; toż: *Riproponere con coraggio l’intraprendenza, l’inventiva e la santità del fondatore come risposta ai segni dei tempi*, IGP XXV, 2, s. 622-623.

130. *Piękno gór* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 10 XI), ORpol. 24(2003) nr 2, s. 47; toż: *È necessaria un’autentica svolta culturale: dallo sfruttamento indiscriminato delle risorse occorre ‘convertirsi’ all’amministrazione responsabile dei beni che Dio ci offre*, IGP XXV, 2, s. 694-696.

131. *Odkrywać zdumiewającą prawdę o człowieku i świecie* (Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii Nauk, 11 XI), ORpol. 24(2003) nr 2, s. 34-35; toż: *All’inizio di questo nuovo secolo gli scienziati facciano udire la propria voce con maggiore autorità nella causa della pace nel mondo*, IGP XXV, 2, s. 697-699.

2003

132. *Psalm 150 – chwalcie Pana* (Audienca generalna, 26 II), ORpol. 24(2003) nr 5, s. 49; toż: *Salmo 150: Ogni vivente dia lode al Signore*, IGP XXVI, 1, s. 273-278.

133. *Psalm 8 – wielkość Stwórcy i godność człowieka* (Audienca generalna, 24 IX), ORpol. 25(2004) nr 3, s. 36-37; toż: *Salmo 8: Grandezza del Signore e dignità dell'uomo*, IGP XXVI, 2, s. 294-300.

134. *Tryptyk Rzymski. Medytacje*, Wydawnictwo Św. Stanisława BM, Kraków 2003.

2004

135. *Pieśń Kol 1, 11c-20 – Chrystus początkiem całego stworzenia i Zmartwychwstania* (Audienca generalna, 5 V), ORpol. 25(2004) nr 7-8, s. 47-48; toż: *Cantico: Colossei 1, 3.12-20: Cristo fu generato prima di ogni creatura, è il primogenito di coloro che risuscitano dai morti*, IGP XXVII, 1, s. 554-560.

136. *Człowiek wobec majestatu i tajemnicy stworzenia* (Przesłanie z okazji XXV Mityngu Przyjaźni między narodami, 6 VIII), ORpol. 25(2004) nr 10, s. 7-8; toż: *Il tentativo di appropriarsi delle fonti della vita attraverso gli esperimenti di clonazione umana è manipolazione della realtà*, IGP XXVII, 2, s. 88-90.

137. *Psalm 49, 1-13 – marność bogactw [1]* (Audienca generalna, 20 X), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 33-34; toż: *Salmo 48, 1-13: Vanità delle ricchezze*, IGP XXVII, 2, s. 434-440.

138. *Psalm 49 – marność bogactw [2]* (Audienca generalna, 27 X), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 34-35; toż: *Salmo 48, 14-21: L'umana ricchezza non salva*, IGP XXVII, 2, s. 465-471.

139. *Pieśń Kol 1, 11c-20 – Chrystus początkiem całego stworzenia i Zmartwychwstania* (Audienca generalna, 24 XI), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 38-39; toż: *Cantico: Colossei 1, 3.12-20: Cristo fu generato primo di ogni creatura, è il primogenito di coloro che risuscitano dai morti*, IGP XXVII, 2, s. 598-603.

140. *Wstańcie, chodźmy!*, Wydawnictwo Św. Stanisława BM, Kraków 2004.

2005

141. *Pamięć i tożsamość. Rozmowy na przełomie tysiącleci*, red. zespół pod kierownictwem P. Ptasznika i P. Sardiego, Znak, Kraków 2005.

BENEDYKT XVI

2005

1. *Głoszenie Ewangelii człowiekowi stałą misją Kościoła* (List do kard. Jeana-Louisa Taurana, 24 V), ORpol. 26(2005) nr 9, s. 4-5; toż: *Annunciare la novità liberatrice del Vangelo ad ogni uomo: ecco la missione e la sfida permanente della Chiesa*, IB I, s. 148-150.

2. *Psalm 111 – wielkość dzieł Bożych* (Audienca generalna, 8 VI), ORpol. 26(2005) nr 10, s. 43-44; toż: *Salmo 110: Grandi le opere del Signore*, IB I, s. 209-211.

3. *Narzędzie ewangelizacji* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 3 VII), ORpol. 26(2005) nr 9, s. 14; toż: *La comunità cristiana dell'inizio del terzo millennio proclami unanime e concorde le verità della fede*, IB I, s. 316-318.

4. *Pieśń Kol 1, 11c-20 – Chrystus początkiem całego stworzenia i zmartwychwstania* (Audienca generalna, 7 IX), ORpol. 27(2006) nr 1, s. 50-51; toż: *Cantico: Colossei 1, 3.12-20: Cristo fu generato prima di ogni creatura, è il primogenito di coloro che risuscitano dai morti*, IB I, s. 523-528.

5. *W obronie godności człowieka* (Przemówienie z okazji wręczenia Oświęcimskiej Nagrody Praw Człowieka, 16 X), ORpol. 27(2006) nr 2, s. 47; toż: *Un forte appello per il diritti e la dignità dell'uomo si leva da una città che ha vissuto il terrore e il dolore di milioni di vittime innocenti dell'odio*, IB I, s. 673-674.

6. *Osoba ludzka w centrum porządku społecznego* (Przemówienie do członków Papieskiej Akademii Nauk i Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 21 XI), ORpol. 27(2006) nr 2, s. 50-51; toż: *Il „contributo indiscusso” di Giovanni Paolo II al pensiero cristiano frutto di una „meditazione profonda sulla persona”*, IB I, s. 828-830.

7. Encyklika *Deus caritas est* (25 XII), ORpol. 27(2006) nr 3, s. 4-21; toż: Lettera Enciclica [...] *Deus Caritas Est*, IB I, s. 1050-1126.

2006

8. *Pieśń Kol 1, 3. 12-20 – Chrystus początkiem całego stworzenia i zmartwychwstania* (Audienca generalna, 4 I), ORpol. 27(2006) nr 4, s. 39-40; toż: *Cantico: Colossei 1, 3. 12-20: Cristo fu generato prima di ogni creatura, è il primogenito di coloro che risuscitano dai morti*, IB II, 1, s. 10-15.

9. *Nie wolno naruszać życia i godności człowieka* (Homilia podczas Mszy św. w parafii św. Anny, 5 II), ORpol. 27(2006) nr 5, s. 50-52; toż: *Venendo nella casa dell'umanità. Gesù ci guarisce dalla febbre delle ideologie, delle idolatrie, della dimenticanza di Dio*, IB II, 1, s. 152-156.

10. *Osoba ludzka sercem pokoju* (Orędzie na XL Światowy Dzień Pokoju, 8 XII), ORpol. 28(2007) nr 2, s. 4-8; toż: *„La persona umana, cuore della pace”*, IB II, 2, s. 775-784.

2007

11. Encyklika *Spe salvi* (30 XI), ORpol. 29(2008) nr 1, s. 4-24-31; toż: Lettera Enciclica [...] *Spe salvi*, IB III, 2, s. 662-746.

12. *Boże Narodzenie świętem odrodzonego stworzenia* (Homilia podczas Pasterki, 24 XII), ORpol. 29(2008) nr 2, s. 17-18; toż: *Natale è una festa della creazione ricostituita*, IB III, 2, s. 895-899.

2008

13. *Aby nauka nie stała się kryterium dobra* (Przemówienie do uczestników kolokwium nt. „Zmieniająca się tożsamość człowieka”, 28 I), ORpol. 29(2008) nr 3, s. 34-35; toż: „*La scienza non diventi il criterio del bene*”, IB IV, 1, s.165-168.

14. *Godność człowieka, wspólne dobro, pomocniczość i solidarność* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 3 V), ORpol. 29(2008) nr 6, s. 34-36; toż: *La luce di Cristo e le necessità dell'uomo*, IB IV, 1, s. 707-711.

15. *Nie ma sprzeczności między rozumieniem stworzenia w świetle wiary a nauką* (Przemówienie podczas sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk, 31 X), ORpol. 30(2009) nr 1, s. 40-41; toż: *Non c'è opposizione tra fede nella creazione e scienza*, IB IV, 2, s. 594-596.

2009

16. *Ochrona środowiska jest drogą pokoju* (Homilia podczas Mszy św., 1 I), ORpol. 31(2010) nr 2, s. 15-17; toż: *Sobrietà e solidarietà valori evangelici e universali*, IB V, 1, s. 1-6.

17. *Nowe technologie, nowe relacje. Trzeba rozpowszechniać kulturę szacunku, dialogu, przyjaźni* (Orędzie na XLIII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, 24 I), ORpol. 30(2009) nr 3, s. 5-7; toż: „*Nuove tecnologie, nuove relazioni. Promuovere una cultura di rispetto, di dialogo e di amicizia*”, IB V, 1, s. 123-127.

18. *Trzeba zapewnić wszystkim jednakowy dostęp do zasobów ziemi* (Przemówienie do uczestników obchodów 30. rocznicy powstania IFAD, 20 II), ORpol. 30(2009) nr 4, s. 27-28; toż: *Va garantito a tutti un equo accesso alle risorse della terra*, IB V, 1, s. 271-273.

19. *Człowiek to coś więcej niż kombinacja informacji genetycznych* (Przemówienie do uczestników XV Zgromadzenia Zwyczajnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 21 II), ORpol. 30(2009) nr 4, s. 30-32; toż: *Torna il pericolo di una vita „non degna di essere vissuta”*, IB V, 1, s. 284-287.

20. *Godność osoby i prawa człowieka to kwestia centralna* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 4 V), ORpol. 30(2009) nr 7-8, s. 54-55; toż: *I diritti umani hanno bisogno di una solida base etica e politica*, IB V, 1, s. 715-718.

21. *Ochrona środowiska jest ściśle związana z integralnym rozwojem człowieka* (Audiencja generalna, 26 VIII), ORpol. 30(2009) nr 10, s. 34-35; toż: *Tutela dell'ambiente per lo sviluppo umano integrale*, IB V, 2, s. 134-141.

22. *Św. Bonawentura był poszukiwaczem Boga i piewcą stworzenia* (Przemówienie podczas spotkania z mieszkańcami Bagnoregio, 6 IX), ORpol. 30(2009) nr 11-12, s. 30-31; toż: *Cercatore di Dio e cantore del creato*, IB V, 2, s. 181-185.

23. *Nowe technologie mogą pomagać w krzewieniu poszanowania godności i wartości osoby ludzkiej* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu, 29 X), ORpol. 31(2010) nr 2, s. 24-26; toż: *La comunicazione punto fermo di ogni piano pastorale*, IB V, 2, 447-450.

24. *Jeśli chcesz krzewić pokój, strzeż dzieła stworzenia* (Ogłoszenie [...] na Światowy Dzień Pokoju 2010 r., 8 XII), ORpol. 31(2010) nr 1, s. 4-8; toż: „*Se vuoi coltivare la pace, custodisci il creato*”, IB V, 2, s. 674-685.

2010

25. *Ochrona środowiska jest drogą do pokoju* (Homilia podczas Mszy św., 1 I), ORpol. 31(2010) nr 2, s. 15-17; toż: *La pace si costruisce anche rispettando l'ambiente*, IB VI, 1, s. 1-5.

26. *Kto chce budować pokój, musi chronić środowisko naturalne i ludzkie życie* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 11 I), ORpol. 31(2010) nr 2, s. 41-44; toż: „*La custodia del creato fattore di pace e di giustizia*”, IB VI, 1, s. 47-54.

27. *Osoba ludzka i dobro wspólne w centrum zarządzania sprawami publicznymi* (Przemówienie do władz regionu Lacjum, 14 I), ORpol. 31(2010) nr 3-4, s. 11-12; toż: *Persona umana e bene comune al centro dell'azione politica*, IB VI, 1, s. 63-66.

28. *Kościół musi być wolny od więzów materialnych, od zła duchowego i moralnego* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość świętych Piotra i Pawła, 29 VI), ORpol. 31(2010) nr 8-9, s. 44-46; toż: *La libertà della Chiesa da lacci materiali e potenze negative*, IB VI, 1, s. 990-994.

29. *Nauka jest miejscem spotkania człowieka z naturą i potencjalnie ze Stwórcą* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk, 28 X), ORpol. 32(2011) nr 12, s. 31-32; toż: *La scienza per il bene dell'uomo e lo sviluppo dei popoli*, IB VI, 2, s. 708-710.

30. *Rolnictwo bogactwem niezbędnym na przyszłość* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 14 XI), ORpol. 32(2011) nr 1, s. 50-51; toż: *Per superare la crisi economica*, IB VI, 2, s. 833-838.

2011

31. *Ziemia należy do całej rodziny ludzkiej* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 16 I), ORpol. 32(2011) nr 3, s. 42-43; toż: *Una sola famiglia umana*, IB VII, 1, s. 81-85.

32. *Mówmy ludziom o Bogu posługując się nowymi językami cyfrowymi* (Przemówienie z okazji zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu, 28 II), ORpol. 32(2011) nr 3, s. 16-18; toż: *Nuovi linguaggi digitali per parlare di Dio all'uomo*, IB VII, 1, s. 266-269.

33. *Zmartwychwstanie Jezusa zakończeniem dzieła stworzenia i początkiem nowego życia* (Homilia podczas Mszy św. w Wigilię Paschalną, 23 IV), ORpol. 32(2011) nr 6, s. 41-43; toż: *Il giorno della nuova creazione*, IB VII, 1, s. 510-514.

34. *Historia dobroci Boga od stworzenia do zbawienia* (Psalm 136) (Audiencja generalna, 19 X), ORpol. 33(2012) nr 1, s. 38-41.

2012

35. *Wielkanoc to dzień nowego stworzenia* (Homilia podczas Mszy św. w Wigilię Paschalną, 7 IV), ORpol. 33(2012) nr 5, s. 20-21; toż: *Il giorno di una nuova creazione*, IB VIII, 1, s. 421-424.

36. *Drogi wiodące do Boga: świat, człowiek, wiara* (Audiencja generalna, 14 XI), ORpol. 34(2013) nr 1, s. 39-41; toż: *Le vie portano alla conoscenza di Dio*, IB VIII, 2, s. 587-594.

37. *W poszukiwaniu znaków Boga w roztargnionym świecie* (Audiencja generalna, 12 XII), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 40-42; toż: *Le tappe della Rivelazione*, IB VIII, 2, s. 745-752.

38. *Nienaruszalna godność człowieka* (Homilia podczas Pasterki, 24 XII), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 8-10; toż: *L'inviolabile dignità dell'uomo*, IB VIII, 2, s. 799-803.

2013

39. *Tajemnica Boga, który ma ręce i serce człowieka* (Audiencja generalna, 9 I), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 46-47; toż: *Il mistero di un Dio con mani e cuore d'uomo*, IB IX, 1, s. 43-49.

40. *Świat nie jest czymś, co się posiada, by rabować i wykorzystywać* (Audiencja generalna, 6 II), ORpol. 34(2013) nr 3-4, s. 43-45; toż: *Noi e Dio*, IB IX, s. 169-182.

FRANCISZEK

2013

1. *Bądźmy opiekunami stworzenia* (Homilia podczas Mszy św. na rozpoczęcie posługi Piotrowej, 19 III), ORpol. 34(2013) nr 5, s. 18-19; toż: *Custodi dei doni di Dio*, IF I, 1, s. 19-22.

2. *Trzeba walczyć z różnymi formami ubóstwa materialnego i duchowego* (Audiencja dla członków Fundacji Papieskiej, 11 IV), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 13-14; toż: *Udienza ai membri della „Papal Foundation”*, IF I, 1, s. 92-93.

3. *Praca ma służyć godności osoby* (Audiencja generalna, 1 V), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 44-45; toż: *Il lavoro è un elemento fondamentale per la dignità di una persona*, IF I, 1, s. 134-140.

4. *Kościół apeluje o ochronę godności* (Audiencja dla uczestników sesji plenarnej Papieskiej ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących, 24 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 22-24; toż: *Dio è buono, imitiamo Dio*, IF I, 1, s. 233-236.

5. Encyklika [...] *Lumen fidei*. O wierze (Rzym, 29 VI), 10, 33; toż: *Lettera Enciclica Lumen Fidei*, IF I, 1, s. 410-508.

6. *Bez pracy nie ma godności* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Sardinia, 22 IX), ORpol. 34(2013) nr 11, s. 21-23.

7. Adhortacja [...] *Evangelii gaudium* (24 XI); toż: *Esortazione Apostolica Evangelii Gaudium*, IF I, 2, 537-681.

8. *Chrystus jest centrum stworzenia, ludu, historii* (Homilia podczas Mszy św. na zakończenie Roku Wiary, 24 XI), ORpol. 35(2014) nr 1, s. 21-22.

9. *Internet, ale nie tylko* (Przemówienie podczas audiencji dla uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Świeckich, 7 XII), ORpol. 35(2014) nr 1, s. 37-38; toż: *Indispensabile la presenza della Chiesa in internet, non basta la tecnologia*, IF I, 2, s. 729-731.

10. „*Busola*” ludu Bożego (Przemówienie do członków Instytutu Dignitatis humanae, 7 XII), ORpol. 35(2014) nr 1, s. 38; toż: *Riscoprire dignità umana in una società efficientista che scarta deboli, nascituri, poveri, malati*, IF I, 2, s. 732-733.

11. *Gdy Bóg stwarza na nowo* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 10 XII), w: Franciszek, *Prawda jest spotkaniem. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2019, s. 432-434.

2014

12. *Bóg przebacza, świat stworzony nie* (Audiencja generalna, 21 V), ORpol. 35(2014) nr 6, s. 50-51; toż: *Scienza, dono speciale dello Spirito Santo. Pregate per il mio viaggio in Terra Santa*, IF II, 1, s. 573-579.

13. *Niech nikt nie traktuje instrumentalnie imienia Boga* (Przemówienie podczas spotkania z Wielkim Muftim Jerozolimy, 26 V), ORpol. 34(2014) nr 6, s. 20-21; toż: *Non a violenza in nome di Dio*, IF II, 1, s. 614-615.

14. *Kim jesteś, człowieku?* (Przemówienie podczas wizyty w Instytucie Pamięci „Yad Vashem” w Jerozolimie, 26 V), ORpol. 35(2014) nr 6, s. 21-22; toż: *Mai più!*, IF II, 1, s. 617-618.

15. *Najważniejsza jest godność człowieka* (Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami świata pracy i przedsiębiorcami regionu Molise, 5 VII), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 35-36; toż: *Ridare dignità a lavoratori*, IF II, 2, s. 5-7.

16. *Wobec godności osoby wszystko inne jest drugorzędne* (Homilia podczas Mszy św. na stadionie Campobasso, 5 VII), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 36-37; toż: *Carità via maestra dell'Evangelizzazione*, IF II, 2, s. 8-10.

17. *Ewolucja nie jest sprzeczna ze stworzeniem* (Przemówienie podczas spotkania z członkami Papieskiej Akademii Nauk, 27 X), ORpol. 35(2014) nr 11, s. 42-44; toż: *Benedetto XVI un grande papa. Scienza sia per tutti*, IF II, 2, s. 442-444.

18. *Ziemia, mieszkanie i praca prawami wszystkich* (Przemówienie do uczestników światowego spotkania ruchów ludowych, 28 X), ORpol. 35(2014) nr 11, s. 44-48; toż: *Terra, tetto e lavoro*, IF II, 2, s. 445-454.

19. *Między godnością i transcendencją* (Przemówienie w Parlamencie Europejskim, 25 XI), ORpol. 35(2014) nr 12, s. 9-13; toż: *L'Europa riscopra la sua anima buona*, IF II, 2, s. 623-634.

20. *Zbrodnia obrazy człowieczeństwa* (Przemówienie do uczestników kongresu zorganizowanego przez Global Freedom Network, 2 XII), ORpol. 36(2015) nr 1, s. 27-28; toż: *La schiavitù moderna è un crimine di lesa umanità*, IF II, 2, s. 711-713.

2015

21. *Paradoks marnotrawstwa i nadmiernej konsumpcji* (Przesłanie do uczestników spotkania „Idee Expo 2015”, 7 II), ORpol. 36(2015) nr 3-4, s. 24-25.
22. *Troska o wszelkie stworzenia* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 9 II), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 382-384.
23. *Kobieta jest arcydziełem stworzenia* (Audiencja generalna, 22 IV), ORpol. 36(2015) nr 5, s. 46-47.
24. Encyklika [...] *Laudato si. W trosce o wspólny dom* (Rzym, 24 V).
25. *Bogactwo, którym się nie dzielimy, rodzi zepsucie* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 25 V), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 479-481.
26. *Gromadźmy bogactwa, które mają wartość na „giełdzie niebieskiej”* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 19 VI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 508-510.
27. *Praca daje godność* (Audiencja generalna, 19 VIII), ORpol. 36(2015) nr 9, s. 49-50.
28. *W służbie osób, a nie idei* (Homilia podczas Mszy św., Hawana, 20 IX), ORpol. 36(2015) nr 10, s. 21-23.
29. *Od początku stworzenia Bóg błogosławi ludzką miłość* (Homilia podczas Mszy św. na rozpoczęcie Synodu, 4 X), ORpol. 36(2015) nr 10, s. 15-17.
30. *Troszczmy się nawzajem o siebie i o świat stworzony* (Audiencja generalna, 28 X), ORpol. 36(2015) nr 11, s. 37-39.

2016

31. *Osoba w centrum polityki migracyjnej* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 11 I), ORpol. 37(2016) nr 2, s. 12-17.
32. *Gospodarka wszystkich dla wszystkich* (Przemówienie do włoskich przedsiębiorców, 27 II), ORpol. 37(2016) nr 3-4, s. 43-45.
33. *Trzeba otrząsnąć się z obojętności i uwolnić się z niewoli dobrobytu materialnego* (Audiencja jubileuszowa, 14 V), ORpol. 37(2016) nr 6, s. 12-13.
34. *Zbrodnie obraży człowieczeństwa muszą uznać wszyscy – liderzy religijni, polityczni i społeczni* (Przemówienie do uczestników watykańskiego szczytu na temat „Handel ludźmi i przestępczość zorganizowana”, 3 VI), ORpol. 37(2016) nr 6, s. 44-46.
35. *Okazujmy miłosierdzie naszemu wspólnemu domowi* (Przesłanie na Światowy Dzień Modlitwy o Ochronę Świata Stworzonego, 1 IX), ORpol. 37(2016) nr 9, s. 4-7.
36. *Aby zachować planetę, konieczne jest działanie polityczne* (Przesłanie z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 14 X), ORpol. 37(2016) nr 11, s. 20-22.
37. *Żywność i woda prawami powszechnymi* (Audiencja generalna, 19 X), ORpol. 37(2016) nr 11, s. 46-48.

2017

38. *Nie pogrążajmy się w chaosie i niepoohamowanej konsumpcji* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 29 I), ORpol. 38(2017) nr 2, s. 34-36.

39. *Świat stworzony nie jest własnością człowieka* (Audienca generalna, 22 II), ORpol. 38(2017) nr 3-4, s. 38-39.

40. *Wojna światowa o wodę* (Przemówienie na zakończenie seminarium poświęconego prawu człowieka do wody, 24 II), ORpol. 38(2017) nr 3-4, s. 23-25.

41. *Aby uzdrowić zraniony świat stworzony* (Wspólne przesłanie Papieża Franciszka i Patriarchy Ekumenicznego Bartłomieja na Światowy Dzień Modlitwy o Ochronę Świata Stworzonego, 1 IX), ORpol. 38(2017) nr 9, s. 8.

42. *Przeciw materializmowi technokratycznemu* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 5 X), ORpol. 38(2017) nr 11, s. 9-12.

2018

43. *Korupcja to wirus skażający wszystko* (Przemówienie podczas spotkania z przedstawicielami władz, Lima, 19 I), ORpol. 39(2018) nr 2, s. 27-29.

44. *Niepokojące wołanie ziemi* (Przemówienie do uczestników konferencji z okazji trzeciej rocznicy ogłoszenia encykliki „Laudato si’”, 6 VII), ORpol. 39(2018) nr 9-10, s. 34-36.

45. *Bożki z supermarketu* (Audienca generalna, 1 VIII), ORpol. 39(2018) nr 8-9, s. 42-44.

46. *Skrząca iluzja bożków* (Audienca generalna, 8 VIII), ORpol. 39(2018) nr 8-9, s. 44-45.

47. *Dostęp do wody pitnej fundamentalnym prawem człowieka* (Przesłanie na Światowy Dzień Modlitwy o Ochronę Świata Stworzonego, 1 IX), ORpol. 39(2018) nr 8-9, s. 4-5.

48. *Człowiek nie jest panem stworzenia* (Orędzie na Wielki Post 2019 r., 4 X), ORpol. 40(2019) nr 3, s. 7-8.

49. *Ogromna hańba dla ludzkości* (Przesłanie do uczestników konferencji na temat powszechnego dostępu do wody pitnej, 7 XI), ORpol. 39(2018) nr 12, s. 4-5.

50. *Posiadanie to odpowiedzialność* (Audienca generalna, 7 XI), ORpol. 39(2018) nr 12, s. 15-16.

51. *Brakuje woli politycznej, żeby powstrzymać wyścig zbrojeń i położyć kres wojnom* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk, 12 XI), ORpol. 39(2018) nr 12, s. 7-8.

52. *Nie bądźmy niewolnikami konsumizmu* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 26 XI), ORpol. 39(2018) nr 12, s. 44-45.

53. *Kryzys cywilizacji* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 29 XI), ORpol. 39(2018) nr 12, s. 46-48.

54. *Trzeba sprawiedliwie zarządzać zasobami wody na świecie* (Przesłanie do uczestników dnia studyjnego na temat wody, rolnictwa i żywienia, 13 XII), ORpol. 40(2019) nr 1, s. 28-29.

2019

55. Posynodalna adhortacja apostolska *Christus vivit* [...] do młodych i całego ludu bożego (25 III), p. 6, 16, 56, 107, 132, 147, 152, 161, 192, 193, 251, 257, 273.

56. *Żywność nie jest własnością prywatną* (Audiencja generalna, 27 III), ORpol. 40(2019) nr 4-5, s. 38-39.

57. *Rany zadawane środowisku są ranami zadawanymi ludzkości* (Przemówienie do uczestników II Forum „Wspólnot Laudato si” w Amatrice, 6 VII), ORpol. 40(2019) nr 9, s. 4-5.

58. *Dobra materialne winny służyć temu, by żyć uczciwie i dzielić się z potrzebującymi* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 4 VIII), ORpol. 40(2019) nr 9, s. 31-32.

2020

59. *Bądźmy solą i światłem* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 9 II), ORpol. 41(2020) nr 4, s. 20-21.

60. *Trzeba poznać swoje bożki* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 25 III), ORpol. 41(2020) nr 5, s. 29-30.

61. *Usuńmy kamienie z serc* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 29 III), ORpol. 41(2020) nr 4, s. 27.

62. *„Judaszu, gdzie jesteś?”* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 8 IV), ORpol. 41(2020) nr 5, s. 42-43.

63. *Nie ma przyszłości dla człowieka, jeśli niszczy środowisko* (Przemówienie na Światowy Dzień Ziemi, 22 IV), ORpol. 41(2020) nr 5, s. 13-14.

64. *Trzeba mieć odwagę zobaczyć nasze ciemności, żeby wyszło światło Pana i nas zbawiło* (Homilia podczas Mszy św. w Domu świętej Marty, 6 V), ORpol. 41(2020) nr 7-8, s. 26-27.

65. *Skarb i drogocenna perła* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 26 VII), ORpol. 41(2020) nr 9, s. 20-21.

66. *Powszechne przeznaczenie dóbr i cnota nadziei* (Audiencja generalna, 26 VIII), ORpol. 41(2020) nr 9, s. 15-16.

67. *Życie w harmonii ze światem stworzonym* (Przemówienie do grupy świeckich z Francji, zaangażowanych w kwestię nawrócenia ekologicznego, 3 IX), ORpol. 41(2020) nr 10, s. 12-14.

68. *Zdrowie człowieka nie może być oderwane od zdrowia środowiska* (Przemówienie do Wspólnot „Laudato si”, 12 IX), ORpol. 41(2020) nr 10, s. 9-11.